

УДК 504.06:336

Наталія КАРПИШИН

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Досліджено систему фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища на сучасному етапі розвитку економіки України. Проведено моніторинг обсягів, складу і структури витрат на охорону довкілля за джерелами фінансування. Проаналізовано динаміку і склад власних витрат підприємств, організацій та установ за видами природоохоронних заходів та в розрізі регіонів. Розкрито систему екологічних платежів, динаміку надходжень і механізм розподілу екологічного податку між бюджетами. Проаналізовано динаміку і склад видатків державного і місцевих бюджетів на охорону навколишнього природного середовища. Вказано на основні недоліки системи фінансування довкілля та запропоновано напрямки їх усунення.

Ключові слова: фінансове забезпечення, охорона навколишнього природного середовища, бюджет, екологічні платежі, екологічний податок, фонди охорони навколишнього природного середовища, видатки державного бюджету, видатки місцевих бюджетів.

Наталія КАРПИШИН

Проблемы финансового обеспечения охраны окружающей природной среды в Украине

Исследована система финансового обеспечения охраны окружающей природной среды на современном этапе развития экономики Украины. Проведен мониторинг размера, состава и структуры затрат на охрану окружающей среды по источникам финансирования. Проанализирована динамика и состав собственных расходов предприятий, организаций и учреждений по видам природоохранных мероприятий и в разрезе регионов. Исследована система экологических платежей и динамика поступлений экологического налога и его распределение между бюджетами. Проанализирована динамика и состав расходов государственного и местных бюджетов на охрану окружающей среды. Указаны основные недостатки системы финансирования окружающей среды и предложены направления их устранения.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, охрана окружающей среды, бюджет, экологические платежи, экологический налог, фонды охраны окружающей природной среды, расходы государственного бюджета, расходы местных бюджетов.

Natalia KARPYSHYN

Problems financing of environmental protection in Ukraine

Introduction. The study of the current state of financing of environmental protection and the identification of the most significant problems and the ways of their solution is extremely a topical issue of modern financial science.

Purpose is monitoring of the current state of financial provision of environmental protection in order to identify the most significant problems and propose ways of their solution, taking into account the domestic practice and the experience of European countries.

Results. In 2016 the costs of environmental protection in Ukraine amounted to 32,5 billion UAH (excluding VAT) or 1,25 billion dollars. The largest share in the structure of these expenditures was made up by own funds of enterprises and organizations (68%), funds of state and local budgets were 6% and other sources of financing were 26,1%. Almost 70% of enterprise funds were used on waste water treatment and on waste management (including the processing of low-level radioactive waste, garbage composting, recycling). An extremely small amount of money was used to clean the air and climate change.

The main tax, which has a special purpose and is the main budgetary source of financing of the environmental protection, is an environmental tax. Income instability of environmental tax revenues in the Consolidated Budget of Ukraine has been observed. Also chronic under-performance of the environmental tax revenues plan was in 2016 (33%), and in 2017 (24,8%).

Expenditures of the consolidated budget on environmental protection in 2017 amounted to 7,3 billion UAH. The largest share of budget funds was spent on the needs of the exclusion zone in Chernobyl and on the operation of the state water management complex and water resources management. Only UAH 246,7 million was spent directly on environmental protection measures, which is an extremely insignificant amount, which is not enough to solve the existing environmental problems in the country.

Conclusion. The main directions of improvement of financial provision of environmental protection in Ukraine:

- to improve the efficiency of the current environmental tax;
- to introduce new environmental taxes and taxes;
- to ensure the targeted use of all ecological payments that come to the budgets;
- to increase the efficiency of the use of environmental funds;
- to change the method of calculation of fines for violation of environmental legislation;
- to develop a system of preferential taxation for economic entities that use non-waste, resource-saving technologies.

Keywords: financing, environmental protection, budget, ecological payments, environmental tax, environmental protection funds, state budget expenditures, expenditures of local budgets.

JEL Classification: H72, O13.

Постановка проблеми. Україна на сучасному етапі розвитку має суттєві проблеми у сфері фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища. Ознаки погіршення екологічного

стану довкілля в країні стають щодалі помітнішими: забруднення атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод, ґрунтів, погіршення якості продуктів харчування. Спостерігається найвищий в Європі рівень

споживання водних ресурсів, вирубування лісів, значне перевищення антропогенного й техногенного навантаження на навколишнє природне середовище. Вирішення існуючих проблем значною мірою залежить від ефективності системи фінансового забезпечення, сформованої в країні, встановленого складу та обсягів джерел фінансування і визначених напрямків їхнього використання. З огляду на зазначене, дослідження сучасного стану фінансування охорони навколишнього природного середовища з метою визначення найбільш значущих проблем і шляхів їх вирішення є надзвичайно актуальним як для науковців, так і практиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати досліджень економічних і фінансових аспектів природокористування висвітлювали у своїх працях такі науковці, як: Ю. Барський, В. Борисова, О. Веклич, Л. Горбач, О. Кашенко, А. Кривенко, Ю. Кулаковський, Л. Мельник, Г. Погріщук, В. Поліщук, Н. Савчук, В. Трегобчук, Т. Туниця, М. Хвесик, Л. Худолій, А. Чупис та ін. Однак, незважаючи на значний науковий доробок у цій сфері, питання фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища потребують постійного моніторингу в контексті змін, які відбуваються в бюджетному та податковому законодавстві, та з метою пошуку шляхів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на охорону довкілля.

Метою статті є моніторинг сучасного стану фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища задля визначення найбільш значущих проблем та окреслення шляхів їх вирішення з урахуванням реалій вітчизняної економіки та досвіду європейських країн.

Викладення основного матеріалу дослідження. Охорона навколишнього природного середовища – це діяльність,

яка спрямована на збереження та відновлення якості навколишнього природного середовища шляхом попередження викидів або зниження вмісту забруднюючих речовин у середовищі проживання [1]. Фінансове забезпечення охорони навколишнього природного середовища – це законодавчо усталена система джерел і форм фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища [2].

У 1991 р. з прийняттям Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” було законодавчо визначено перелік джерел фінансового забезпечення заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, а саме: “за рахунок Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільних внесків та інших коштів” (стаття 42) [3].

Проте, зважаючи на те, що фонди охорони навколишнього природного середовища належать до складу бюджетів, перелік джерел фінансового забезпечення екологічних заходів в Україні має бути наступний:

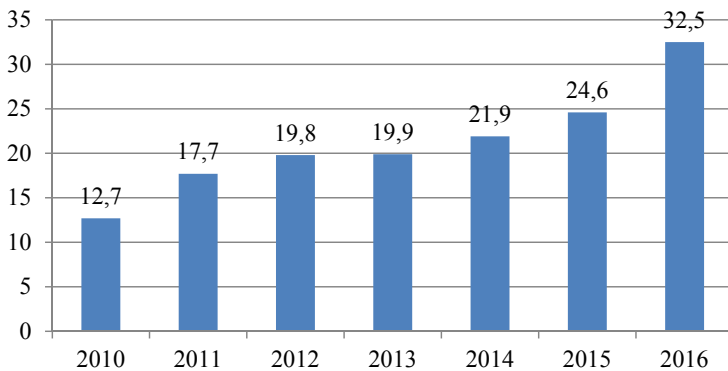
- кошти Державного бюджету України (в тому числі кошти Державного фонду охорони навколишнього природного середовища);
- кошти місцевих бюджетів (в тому числі кошти місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища);
- кошти підприємств, установ та організацій;
- благодійні та спонсорські внески;
- інші надходження.

Згідно з даними Державної служби статистики України, загальний обсяг витрат на охорону навколишнього природного середовища в Україні у 2016 р. становив 32,5 млрд грн (без ПДВ), що на 32,1% більше, порівняно з 2015 р. (рис. 1).

Найбільшу частку в структурі витрат на охорону навколишнього природного середовища становили власні кошти підприємств та організацій – 68%, 6% – це кошти державного та місцевих бюджетів і 26,1% – інші джерела фінансування (рис. 2).

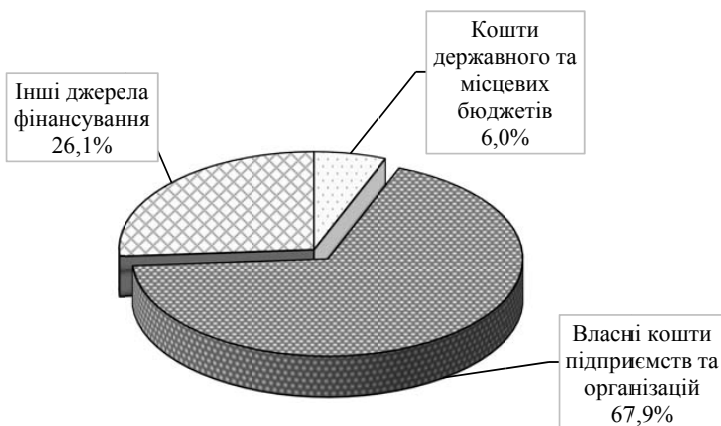
Власні кошти підприємств та організацій – це витрати юридичних осіб на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату; очищення зворотних вод (включаючи запобігання та очищення скидів у поверхневі води); поводження з відходами (включаючи

переробку низькоактивних радіоактивних відходів, компостування сміття, утилізацію); захист і реабілітацію ґрунту, підземних і поверхневих вод (включаючи усі види усунення забруднення); зниження шумового і вібраційного впливу (за винятком заходів з метою охорони праці); збереження біорізноманіття і середовища існування; радіаційну безпеку (за винятком заходів для запобігання аваріям і катастрофам); науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування; інші напрями природоохоронної діяльності.

Рис. 1. Динаміка витрат на охорону навколишнього природного середовища в Україні, млрд грн*

*Побудовано на основі [1].

Рис. 2. Структура джерел фінансування охорони навколишнього природного середовища в Україні у 2016 р.*

*Побудовано на основі [1].

Загальний обсяг витрат на охорону навколишнього природного середовища за рахунок власних коштів підприємств, організацій та установ у 2016 р. становив 22,1 млрд грн, з яких: 3,9 млрд грн – це капітальні інвестиції, а 18,2 млрд грн – поточні витрати, тобто витрати на підтримку (утримання та експлуатацію) об'єкта (основних засобів природоохоронного призначення) в робочому стані [4].

Майже 70% своїх коштів підприємства витрачали на очищення зворотних вод (36,7%) і (32,6%). Надзвичайно мала сума коштів, а саме 4,4 млрд грн, або 19,1%, була використана на очищення атмосферного повітря і проблеми зміни клімату.

В розрізі аналізу регіонів найбільші витрати на екологію несли підприємства Дніпропетровської, Донецької, Запорізької областей та м. Києва (табл. 1).

Аналіз такого важливого джерела фінансового забезпечення охорони навко-

лишнього природного середовища, як кошти бюджетів показав, що в Україні цей ресурс використовується неповною мірою і система екологічного оподаткування потребує вдосконалення.

В Україні до платежів, які мають екологічний характер, можна віднести наступні види податкових надходжень:

- екологічний податок, запроваджений Податковим кодексом України в 2011 р.;
- рентна плата та плата за використання природних ресурсів, а саме за: спеціальне використання лісових ресурсів; спеціальне використання води; користування надрами; за користування радіочастотним ресурсом.

Загальний обсяг цих платежів в доходах Зведеного бюджету України у 2017 р. становив 55,8 млрд грн, тоді як фактично на фінансування природоохоронних заходів з бюджетів усіх рівнів було спрямовано

Таблиця 1

Витрати на охорону навколишнього природного середовища за рахунок власних коштів підприємств, організацій та установ за регіонами у 2016 р.*

(млн грн)

Область	поточні	капітальні	Область	поточні	капітальні
Автономна Республіка Крим	...	...	Миколаївська	1340,2	117,3
			Одеська	161,8	16,1
Вінницька	176,9	9,5	Полтавська	901,2	55,2
Волинська	104,1	8,2	Рівненська	313,0	12,1
Дніпропетровська	5457,7	1525,3	Сумська	295,9	22,6
Донецька	2043,6	543,2	Тернопільська	12,2	22,1
Житомирська	87,9	2,7	Харківська	721,6	45,1
Закарпатська	102,1	1,3	Херсонська	54,2	1,2
Запорізька	1827,8	965,3	Хмельницька	171,1	23,9
Івано-Франківська	211,9	18,7	Черкаська	193,2	19,2
Київська	433,9	63,9	Чернівецька	64,6	1,4
Кіровоградська	107,8	0,2	Чернігівська	223,3	4,5
Луганська	598,2	36,1	м. Київ	2188,7	294,1
Львівська	379,8	87,7	м. Севастополь	...	...

*Складено на основі [4].

у 7 разів меншу суму коштів – 7,3 млрд грн [5]. Це пояснюється тим, що рентна плата, незважаючи на те, що виконує роль державного регулятора у сфері споживання природних ресурсів, не використовується для фінансування екологічних потреб і “розчиняється” у загальній сумі видатків бюджетів.

Основним податком, який має цільове призначення і є основним бюджетним джерелом фінансування охорони навколишнього природного середовища, є екологічний податок, який справляється за такі види порушення природного середовища, як:

- викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (найбільше стаціонарних джерел забруднення – на підприємствах металургійної, добувної, енергетичної, нафтохімічної, будівельної та комунальних галузей);
- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об’єкти (шкідливі компоненти у водне середовище потрапляють як зі стаціонарних, так і з пересувних джерел забруднення; основними забруднювачами вод є кому-

нальне господарство, морський та річковий транспорт, хімічні та нафтохімічні підприємства, енергетика);

- розміщення відходів (найбільш шкідливими відходами є продукти переробки атомних електричних станцій; небезпечні відходи супроводжують лакофарбові та гальванічні процеси; значні обсяги відходів утворюються під час видобування вугілля, виробництва хімічних добрив та в побуті);
- утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені);
- тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк [6].

Рис. 3 наглядно демонструє нестабільність надходжень екологічного податку до Зведеного бюджету України впродовж останніх років.

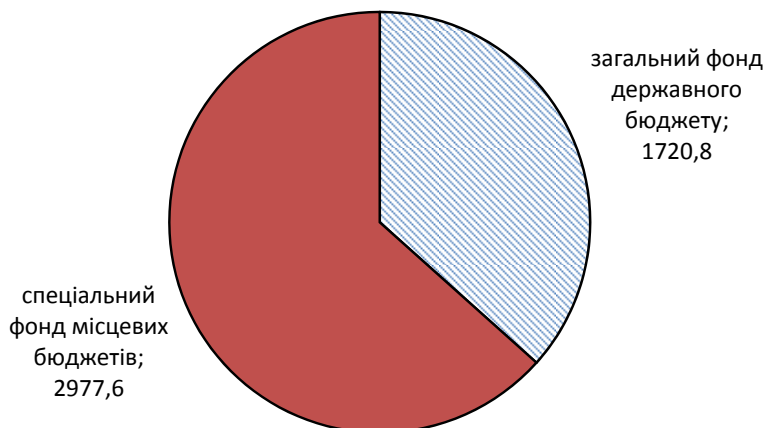
Найбільша частка екологічного податку надходить до спеціального фонду місцевих бюджетів – 61,2%, а до державного – 39,8% (рис. 4).

В структурі екологічного податку місцевих бюджетів лівову частку становили над-

Рис. 3. Динаміка надходжень екологічного податку до Зведеного бюджету України у 2006–2017 рр., млн грн*

*Побудовано на основі [7; 8].

Рис. 4. Обсяги надходжень екологічного податку до державного і місцевих бюджетів України у 2017 р., млн грн*

*Побудовано на основі [8].

ходження від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (майже 69%). А на другому місці були надходження від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини, – 27,2%.

Найбільші суми екологічного податку державного бюджету надходили за утворення радіоактивних відходів (56,7%) та від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення – майже 30%.

Механізм цільового використання екологічного податку передбачає утворення в складі видатків державного і місцевих бюджетів Державного і місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища.

Порядок формування коштів Державного фонду, їх розподіл та контроль за використанням регулюється Положенням про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України, а положення про діяльність місцевих фондів затверджують місцеві ради.

Положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища було прийнято у 1998 р. У ньому зазначено, що Державний фонд є складовою частиною Державного бюджету України і метою його створення є фінансування природоохоронних заходів та заходів, пов'язаних з раціональним використанням і збереженням природних ресурсів (природоохоронних і ресурсозберігаючих заходів) [10].

Фонд має формуватися за рахунок коштів екологічного податку та грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської й іншої діяльності.

Розподіл екологічного податку між фондами відбувається наступним чином:

- в Державний фонд охорони навколишнього природного середовища зараховується 45% екологічного податку;
- до місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища – 55%, які, в свою чергу розподіляються таким чином: 25% – до сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад; 30% – до облас-

них бюджетів та бюджету АРК; 55% – до бюджетів міст Києва та Севастополя [9].

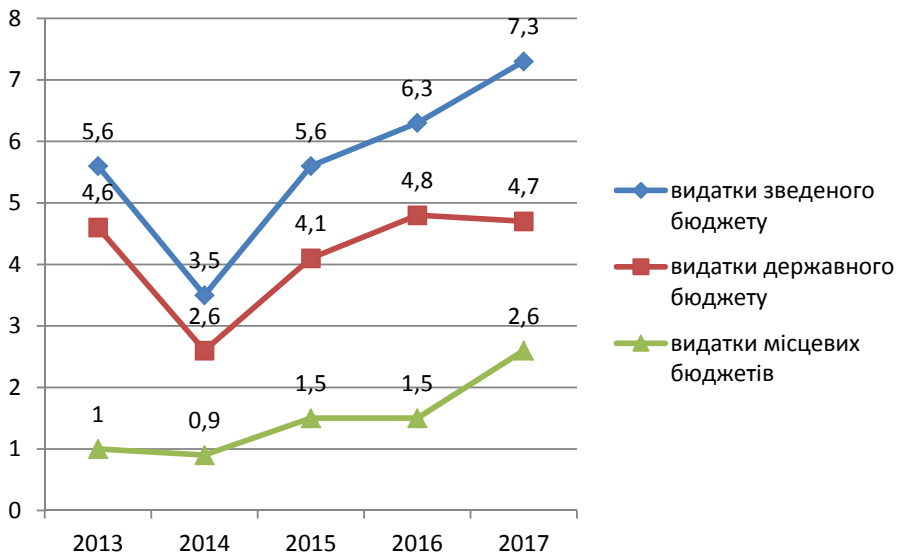
Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської й іншої діяльності, належать до групи неподаткових надходжень і розподіляються наступним чином: 30% – в доходи спеціального фонду Державного бюджету України; 70% – в доходи спеціального фонду місцевих бюджетів, в тому числі: до сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад – 50%, обласних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим – 20%, бюджетів міст Києва та Севастополя – 70%.

У 2017 р. грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської й іншої діяльності, становили 11,4 млн грн, що в 5 разів менше ніж у 2016 р.

Кошти Фонду мають спрямовуватися за бюджетними програмами відповідно до планів природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів і кошторисів, що затверджуються головними розпорядниками бюджетних коштів в установленому законодавством порядку.

Видатки Зведеного бюджету України на охорону навколишнього природного середовища, після суттєвого зменшення в 2014 р. до 3,5 млрд грн, в наступні роки почали зростати і в 2017 р. становили 7,3 млрд грн (рис. 5).

Незважаючи на те, що більше 60% екологічного податку надходить до місцевих бюджетів, видатки бюджетів на охорону навколишнього природного середовища на місцевому рівні на 80% менші, порівняно з видатками державного бюджету. Тобто, лєвова частка потреб охорони довкілля фінансується в результаті перерозподілу бюджетних коштів через державний бюджет, екологічний податок при цьому становить лише 36%.

Рис. 5. Динаміка видатків бюджетів на охорону навколишнього природного середовища у 2013–2017 рр., млрд грн*

*Побудовано на основі [8].

Негативним явищем також є хронічне недовиконання запланованих у бюджеті показників, через що відбувається суттєве недофінансування природоохоронних та інших заходів екологічного напрямку. Зокрема, у 2016 р. недовиконання планових показників зведеного бюджету на природоохоронні заходи становило більше ніж 33%, а у 2017 р. – 24,8%.

Аналізуючи обсяг і структуру видатків державного бюджету на охорону навколишнього природного середовища, можна зазначити, що найбільша частка бюджетних коштів витрачається на потреби зони відчуження (внески України до Чорнобильського фонду “Укриття” та до рахунку ядерної безпеки ЄБРР (1,2 млрд грн); на підтримку у безпечному стані енергоблоків та об’єкта “Укриття” та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС (996,1 млн грн) і на експлуатацію державного водогосподарського комплексу й управління водними ресурсами – 3,4 млрд грн. Безпосередньо на здійснення природоохоронних заходів було витрачено лише 246,7 млн грн, а це надзвичайно мізерна сума, якої недостатньо для вирішення існуючих екологічних проблем в країні.

Зважаючи на проведений аналіз, можна зробити висновок про те, що система фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища в Україні має наступні проблеми:

- застаріле екологічне законодавство з питань фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища в частині визначення джерел фінансування та цільового використання бюджетних коштів на потреби екології;
- відсутність чіткої системи екологічних платежів та штрафів до державного і місцевих бюджетів, невідповідність їхніх надходжень із розміром бюджетного фінансування природоохоронних заходів;

- низька фіскальна роль екологічного податку і відсутність екологічних податків на продукцію, виробництво, зберігання, транспортування та споживання якої шкодить довкіллю;
- неефективність діючих фондів охорони навколишнього природного середовища.

Висновки. Недостатність фінансування природоохоронних заходів як на рівні підприємств, так і на державному й регіональному рівнях є основним фактором, який ускладнює вирішення екологічних проблем в країні. Тому вдосконалення фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища в Україні є першочерговим завданням, вирішення якого можна здійснити за такими напрямками:

1. Підвищити ефективність справляння чинного екологічного податку: встановити ліміти на викиди та скиди шкідливих речовин; підвищити ставки оподаткування понадлімітних обсягів, стягувати підвищену плату за перевищення лімітів; запровадити систему податкових пільг для підприємств, що використовують ресурсозберігаючі технології та обладнання з високим рівнем безпеки; встановити прогресивну шкалу ставок екологічного податку залежно від обсягу викидів [11, с. 56].

2. Запровадити нові екологічні збори та податки, використовуючи досвід європейських країн в сфері екологічного оподаткування. Наприклад, акцизний податок за використання стимуляторів росту та антибіотиків, що використовують у корм тваринам; податок на продукцію, що містить екологічно небезпечні речовини (гальванічні елементи, акумулятори, побутова техніка, мастильні матеріали, шини тощо).

3. Забезпечити цільове використання всіх екологічних платежів, які надходять до бюджетів і пов’язані з охороною навколишнього природного середовища та використанням природних ресурсів. Зокрема,

екологічний податок і рентна плата за спеціальне використання води, рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин, плата за землю мають надходити до природоохоронних фондів і мати цільове призначення. Таким чином розшириться перелік джерел доходів Державного і місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища, який є досить обмежений на сьогодні.

4. Підвищити ефективність використання природоохоронних фондів, використовуючи європейський досвід, а саме, досвід діяльності фондів охорони навколишнього середовища та водного господарства Польщі. Потрібно налагодити співробітництво між фондами Польщі та України з метою обміну кращими практиками і реалізації спільних природоохоронних проектів та заходів [12, с. 96].

3. Змінити методику нарахування штрафів за порушення екологічного законодавства. Сьогодні розмір штрафу прив'язаний до неоподаткованого мінімуму громадян або стягується в абсолютних величинах. Однак, для стимулювання зменшення викидів, необхідно, щоб розміри штрафів залежали від економічного збитку, який було нанесено внаслідок порушення екологічного законодавства або від можливих втрат підприємства-порушника на заходи з охорони навколишнього середовища.

4. Розробити систему пільгового оподаткування для суб'єктів господарювання, які використовують безвідходні, ресурсозберігаючі технології. Наприклад, запровадити податкові пільги на розмитнення основних засобів, призначених для охорони навколишнього природного середовища; за використання підприємствами ресурсо- та енергоощадних технологій; за прискорену амортизацію основних засобів природоохоронного призначення тощо.

Впровадження цих заходів у вітчизняну практику сприятиме побудові такої системи фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища, яка дасть змогу здійснити адекватне екологічним і економічним реаліям акумулювання додаткових фінансових ресурсів та вирішити питання екологізації національної економіки.

Список використаних джерел

1. *Експрес-випуск. Витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2016 році [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – 2017. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.*

2. *Євдокімова М. О. Фінансове забезпечення природоохоронної діяльності [Електронний ресурс] / М. О. Євдокімова. – Режим доступу : http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/V-Harkivskogo-NAU/V-Harkivskogo-NAU_ekonom/2013-5/PDF/21.pdf*

3. *Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991 № 1264-XII, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.*

4. *Статистичний збірник “Довкілля України” за 2016 рік [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К., 2017. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.*

5. *Звіт про виконання Зведеного бюджету України за 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=400657>*

6. *Податковий кодекс України від 01.01.2017 № 2755-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20170101>.*

7. *Тулай О.І. Державна фінансова підтримка охорони навколишнього природного середовища як необхідна умова сталого людського розвитку / О.І. Тулай // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №1 (175). – С.200–208.*

8. *Звіти про виконання Зведеного бюджету України [Електронний ресурс] Міністер-*

ство фінансів України. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua>

9. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>

10. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження положення Про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища” №634 від 7 травня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF>

11. Екологічне оподаткування : збірник наукових праць за результатами науково-практичних заходів. НДІ фінансового права. – К. : Алерта, 2013. – 198 с.

12. Авдющенко А.С. Фонди охорони навколишнього природного середовища в системі фінансування природоохоронних заходів Польщі // Економічний вісник. – 2014. – № 3. – С. 87–96.

References

1. Ekspres-vypusk. Vytraty na okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyschcha u 2016 rotsi [Express-release. Costs for environmental protection in 2016]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State statistics service of Ukraine. (2017). Available at: www.ukrstat.gov.ua

2. Yevdokimova, M.O. Finansove zabezpechennia pryrodookhoronnoi diialnosti [Financial support for environmental activities]. Available at: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/V-Harkivskogo-NAU/V-Harkivskogo-NAU_ekonom/2013-5/PDF/21.pdf

3. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyschcha: Zakon Ukrainy vid 25.06.1991 № 1264-XII [The Law of Ukraine “On the protection of the environment”]. (1991, June, 25). Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

4. Statystychnyi zbirnyk. Dovkillia Ukrainy za 2016 rik. [Statistical collection of the Environment of Ukraine for 2016]. (2017). Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State statistics service of Ukraine. Kyiv. Available at: www.ukrstat.gov.ua.

5. Zvit pro vykonannia Zvedenoho biudzhetu Ukrainy za 2017 rik [Report on implementation of the Consolidated Budget of Ukraine for 2017].

Available at: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=400657>

6. Podatkovy kodeks Ukrainy vid 01.01.2017 № 2755-17 [Tax Code of Ukraine]. (2017, January, 01). Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20170101>.

7. Tulai, O.I. (2016). Derzhavna finansova pidtrymka okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyschcha yak neobkhidna umova staloho liudskoho rozvytku [State financial support for the protection of the natural environment as a prerequisite for sustainable human development]. Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of the economy, 1 (175), 200–208 [in Ukrainian].

8. Zvity pro vykonannia Zvedenoho biudzhetu Ukrainy [Reports on the implementation of the Consolidated Budget of Ukraine]. Ministerstvo finansiv Ukrainy – Ministry of Finance of Ukraine. Available at: <http://www.treasury.gov.ua>

9. Biudzhetni kodeks Ukrainy [The Budget Code of Ukraine]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>

10. Pro zatverdzhennia polozhennia pro Derzhavnyi fond okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyschcha: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 634 vid 7 travnia 1998 r. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the regulation on the State fund for the protection of the environment”]. (1998, May, 7). Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF>

11. Ekolohichne opodatкування. Zbirnyk naukovykh prats za rezultaty naukovo-praktychnykh zakhodiv [Ecological taxation: a collection of scientific works on the results of scientific and practical activities]. NDI finansovoho prava – Research institute of Financial Law]. (2013). Kyiv: Alerta [in Ukrainian].

12. Avdiushchenko, A.S. (2014) Fondy okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyschcha v systemi finansuvannia pryrodookhoronnykh zakhodiv Polshchi [Funds of environmental protection in the system of financing of environmental protection measures of Poland]. Ekonomichnyi visnyk. – Economic bulletin, 3, 87–96 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.03.2018.